

бути протидія корупції, яка обмежує права людини, підриває авторитет державних структур і стримує розвиток соціального прогресу.

Основними критеріями ефективності управління національною безпекою має бути здатність публічних інститутів забезпечувати: управління загрозами та небезпеками, прогресивний розвиток українських національних інтересів, джерел духовного і внутрішнього добробуту народу України, збереження та розвиток людського потенціалу, покращення якості життя людей, у сприятливому, захищеному від будь-якої агресії, політично стабільному, екологічно чистому, високо інтелектуальному, здоровому соціально-економічному середовищі. А це, в свою чергу, забезпечить конкурентоздатність країни у майбутньому.

Володимир КИРИЛЕНКО*

КОМПЛЕМЕНТАРНА МОДЕЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Формування і розвиток економічної системи прямо пов'язані з економічною безпекою, без якої не можливий розвиток, і навпаки: економічна безпека — це такий стан економічної системи, відтворення її внутрішніх і зовнішніх зв'язків, що зумовлює її здатність до виживання та розвитку за несприятливих умов, і насамперед — це також здатність влади створювати механізм реалізації національних інтересів економічною системою та забезпечувати суспільно-політичну стабільність [2, с. 14-15].

Вважаємо доцільним, визначаючи безпеку, враховувати прагнення системи (економічної) до збереження рівноваги, тому що це дасть змогу розглянути весь діапазон можливих станів системи (економічної) від нормального функціонуєчої, працездатної до непрацездатної, що руйнується. У зв'язку з цим безпеку можна визначити як процес досягнення такого рівноважного стану системи (економічної), за якого відсутні фактори, що створюють небезпеку її руйнування (збереження незалежності, надійності, цілісності тощо). Тобто безпека будь-якого досліджуваного об'єкта свідчить про те, що він у змозі вирішити завдання, що стоять перед ним, а у разі виникнення різного роду непередбачуваних обставин, небезпек або загроз спроможний від них захиститися або відновити свою працездатність. Основною мірою гарантування безпеки може виступати моніторинг загроз (факторів), що призводять до порушення рівноваги (контроль за ефективністю використання природних, трудових, інвестиційних, матеріальних та інших ресурсів; підвищення якості продукції, робіт, послуг, монополізація виробництва тощо).

Безпека будь-якої системи, що саморозвивається (економічної в тому числі), досягається за рахунок збереження певного рівня («захисту») і розвитку («нападу»). Зрозуміло, що та чи інша діяльність, яка забезпечує виживання, визначається різними обставинами і насамперед потенціалом розвитку нації. Нездатність того чи іншого суспільства унаслідок втрати творчих сил, енергії, можливостей відповісти на «виклик історії» позбавляє його ефективної життєдіяльності і врешті зумовлює його зникнення з історичної сцени.

Структурно комплементарна модель національної економічної безпеки має складатися з:

— моделі формування системи економічної безпеки, яка структурно включає: діюче законодавство, що регулює забезпечення економічної безпеки; національні інтере-

* **КИРИЛЕНКО Володимир Іванович** — д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, kyrylenko.v.i@gmail.com

си України у сфері економіки; складові економічної безпеки, визначених в офіційному дискурсі; загрози економічній безпеці; систему порогових індикаторів; організаційні структури гарантування економічної безпеки [2, с. 20-21];

— моделі розробки економічної політики в рамках якої визначаються пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку та завдання у сфері забезпечення національної економічної безпеки;

- моделі реалізації економічної політики;
- моделі оцінювання економічної політики;
- моделі корекції економічної політики.

Комплементарна модель національної економічної безпеки слугує надійним «інструментом» при вирішенні таких завдань:

— вивчення стану захищеності важливих інтересів особи, суспільства, держави від загроз економічного характеру в загальній системі забезпечення національної безпеки;

— обґрунтування необхідного рівня воєнно-економічної безпеки держави, адекватного визначеному рівню воєнної небезпеки (загрози) і тенденціям розвитку воєнно-політичної обстановки в регіоні;

— синтезу раціональної структури і оцінки ефективності функціонування системи забезпечення національної економічної безпеки;

— обґрунтування комплексних заходів по підвищенню ефективності системи забезпечення національної економічної безпеки;

— обґрунтування вимог до державних структур, які функціонують в інтересах забезпечення національної економічної безпеки;

— обґрунтування рекомендацій по залученню зусиль регіональної та універсальної систем безпеки в регіоні, вибору напрямів зовнішньоекономічної співпраці і т. ін.

Макроекономічна модель, що характеризує певний зріз, стан, результат діяльності суб'єктів економічних процесів, вимагає врахування певних компонентів, характеристик, які впливають на очікуваний результат. Мається на увазі такі макроекономічні складники, як споживання, інвестиції, державні видатки і експортно-імпортні операції. У рамках названих економічних операцій (діяльності) ключову роль відіграють інвестиції. Саме цей чинник відіграє вирішальну роль щодо результатів, обсягів, темпів зростання ВВП. Тому забезпечення інвестиційної безпеки в сучасних умовах для національної економіки відіграє надзвичайно важливу роль.

Варто зазначити, що головною метою функціонування системи забезпечення інвестиційного складника економічної безпеки є забезпечення певного рівня інвестування економіки, який гарантував би її економічний суверенітет, нагромадження економічної сили, підвищення конкурентоспроможності, економічне зростання, зростання добробуту або якості життя. Мета функціонування цієї системи досягається реалізацією головної функції — виявленням небезпек і загроз економічного характеру національним інтересам та їх нейтралізацією.

Важливим фактором забезпечення інвестиційної безпеки є необхідність врахувати національну економіку як інтегральний складник її функціонування.

Функція цілереалізації системи забезпечення національної економічної безпеки передбачає використання комплементарної моделі інвестиційного складника економічної безпеки з метою регулювання процесів конструювання зазначеної системи з урахуванням політичного режиму конкретної держави, домінуючої парадигми національної безпеки, зовнішньополітичного курсу держави, економічного укладу країни.

Література

1. Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз: монографія: Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, Т.М. Камінська та ін. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С. Шевченко. — Х.: Право, 2010. — 448 с.

2. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: монографія / В.І. Кириленко. — К: КНЕУ, 2005. — 232 с.

3. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; керівник авт. колективу і наук. ред. О.Г. Білорус. — К.: КНЕУ, 2001. — 733 с.

*Іван МАЛИЙ**

КРИХКІСТЬ¹ ЕКОНОМІКИ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ ТА ЗАГРОЗИ ДЕРЖАВНОСТІ УКРАЇНИ

Теоретиками суспільного договору та суспільного вибору обґрунтовано, що використання державного сектору економіки направлено на виконання державою суспільних функцій, які приватний сектор заперечує їх по своїй соціально-економічній природі. В першу чергу це відноситься до захисту територіальної цілісності та державного устрою, до гарантування безпеки життєдіяльності людини, її прав та свобод; до забезпечення економічної стабільності та зростання добробуту громадян за умов Парето-ефективності, до ствердження демократії, свободи підприємницької діяльності та дотримання цивілізаційних цінностей. Фінансова база публічного сектору національної економіки охоплює бюджети на державному та муніципальному рівнях, внутрішні та зовнішні запозичення, економічний потенціал державних підприємств та активи корпоративних прав держави. Означені функції в більшості країн світу затверджені конституційно, а Швеція, Німеччина, Швейцарія, Норвегія, Фінляндія, Англія, Франція вже забезпечили їх реалізацію у реальному житті своїх громадян. У той же час слід відзначити, що на сьогодні існують великі відмінності між різними країнами за макроекономічними показниками рівнів розвитку та споживання, а також загострення конкурентної боротьби між країнами в глобальному просторі, що призвело до перегляду світового економічного порядку, до ведення різного роду прихованих та цинічно відвертих гібридних війн між державами. Яскравим прикладом цього є ведення Росією впродовж новітньої історії України спочатку прихованої, а з 2014 року з анексії Криму відкритої, зухвалої, цинічної війни проти української держави, проти українського народу, який століттями виборює свою незалежність.

Проведення політики поступового, невидимого для громадян руйнування соціально-економічних та політичних засад існування держави шляхом створення в суспільстві нестабільності, хаосу, недовіри один до одного характеризує його такий стан, який у філософії почали виражати такою категорією, як крихкість. Крихка економіка, крихка держава та інше виражають нездатність системи до адаптації нових зовнішніх і внутрішніх викликів, до самовдосконалення та навіть саморозвитку в нових інституційних та економічних умовах. Пояснюючи необхідність проведення політики анти крихкості, Талейб Насім зауважує: «Усе дуже просто: міцному або гнучкому мінливість і хаос не зашкодять і не допоможуть — воно залишиться, яким було; натомість антикрихкому все це піде на користь» [1, с. 21]. Політика антикрихкості важко піддається кількісному виміру ефективності та результативності, так як вона направлена на еволюційну зміну поведінки людей та ухвалення ними рішень, які в короткостроковому та довгостроковому періодах можуть упередити загострення деструктивних явищ у суспільстві. Лінійність мислення та прогнозування від досягнутого при формуванні політики антикрихкості не спрацює-

* **МАЛИЙ Іван Йосипович** — д.е.н., завідувач кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, ivanmal-kneu@ukr.net

¹ Це такий стан економіки, який під впливом непередбаченої дії будь яких зовнішніх чи внутрішніх чинників може призвести до колапсу існування суспільства.